

चिकिन् लि० निनता नासिका इन् च "पिटचिकि च" वार्ति०
इन् च प्रकृते च चिक्यादेशः । निनतनासिके (खादा)

चिकिल्ल उ० चि-वा० इच्छ च । पङ्के हेम० ।

चिकीर्षक लि० क-घन-युक् । कर्तुं मिच्छौ अन् यन् वी-
विष्णात् "चिति" पा० प्रत्ययात् पूर्वस्योदात्तता ।
अन् "न पदान्निर्दिष्टवरेयस्योपसरेत्तादि" पा० ।
करोतेः घनन्नात् युक् अतोऽपः स च चितोति करे
कर्त्तव्ये न स्नानिवत् । इति मनोरमोक्तेः सरे कर्त्तव्ये
अतोपस न स्नानिवत् ।

चिकीर्ष्य लि० कर्तुं मेध्यम् क-घन कर्म्मणि यत् । कर्तुं-
मेधे अन् वत्तस्तिप्तात् "तित्तरितम्" पा० कर्त्तरि सारः

चिकुर उ० चि इत्यव्यक्तं शब्दं कुरति कुर-क । १।केये,
अमरः "चिकुरप्रकराः अत्यन्ति ते" नैव० शब्दभेदे,
१।पर्वते, १।सरीसृपे च । ५।चपटे, तरटे, ६।चञ्चले
च लि० मेदिनी । चपटय दोषमनिश्चित्य वध-
व्यनादिकारी । अन् सर्पः सर्पभेदः सुसुक्ष्मपिता
यथाह" पा० उ० १०२४० "शेरावतकुले जातः
उच्छोनाम नागराट् । आर्यकस्य मतः यौलो
दोहिलो वाक्मनस्य च । एतस्य हि पिता नागचिकुरो-
नाम मातले । । त्रिचिराह्नतेवेन प्रकृत्युपपादितः ।
ततोऽग्रीवो प्रीतमना मातुलिनारदं वधः । यष मे
वचितस्तात । जामाता भुजगोत्तमः । क्रियतामत्र यत्नो
हि प्रीतिमान्वापनेन वै । अस्मै नागाय वै दातुं प्रियां
उहितरं हने ।" । कथार्थकात् अस्मात् समूहायै पक्ष
पाय हस्त प्रत्ययाः । चिकुरपक्ष चिकुरपाय चि-
कुरहस्त केशसमूहे उ० । चिकुर+कतौ चिक्+कर्म्मणि क्त ।
चिकुरित चञ्चलीकृते लि० । "आरक्तचिकुरितेजसां"
काद० ।

चिकुर उ० चिकुर+पृषो० । केये शब्दभेदप्रकाशः ।

चिक्र पोडने चु० उम० वक्र० सेट् । चिक्रयति ते अचि-
चिक्रवत् । [यामि० । (कुं) लिका०]

चिक्र उ० चिक्र इत्यव्यक्तं शब्देन कावति के-क । कु कुन्द-

चिक्रय उ० चिक्र-किप् चिक्रं कथां कथ-शब्दे अच् ।
१।पुत्राकड्ये । २।तत्पक्षे न० राजनि० । १।मरुते चिक्रवे
(चिक्रणे) लि० । शब्दमा० ४।चिक्रयणवत्ताम् उत्तमायां
गवि स्त्री । अमरः "कठिनचिक्रयः श्लथः
पिच्छलो मृदु दारुणः" भा० शा० १८४० । गौरा०
उपो । पूगड्ये हरीतक्यां तत्पक्षे च स्त्री राजनि० ।

अस्य कन्धानं तत्पुत्रं ह्योयता चिह्वा० आद्युदात्तता
च चिक्रयकन्धम् ।

चिक्रस उ० चिक्र-अच् । यवचूर्णे हेमच० ।

चिक्रा स्त्री चिक्र-अच् । १।पूगड्ये राजनि० । २।तत्पक्षेऽपि स्त्री
चिक्रिर उ० चिक्र-वा इरच् । भूषिकभेदे । उन्दुरशब्दे
१।८८४० दृश्यम् । "लासनः पुलकः कण्ठोर्हंसिरचिक्रि-
कथा" सुश्रुत० ।

चिक्रिद् लि० क्रिद्-यच् लुक् अच् नि० । अतिशयक्रेदयुक्ते ।

चिक्रुट उ० चिक्रु+पृषो० । मत्स्यभेदे हारा० । "चिक्रुट-
स्य वृषपाही मधुरो वक्रवर्द्धनः । मेदःपित्तान्त्र
नाशी हृद्योरोचनकृतया । कफघातकरो घ्नोयः"
राजवल्ल० । अत्यार्थे स्त्रीम् । (चुषाचिह्वा) चुह-
चिक्रुटे "चिक्रुटी मधुरा हृद्या कफघातविनाशिनो
शुर्वी श्लेष्मकरो घ्नोयः" राजव० ।

चिक्रुड उ० चिमिल्यव्यक्तशब्देन गत्यते भक्ष्यते गल भक्षे-
कर्म्मणि घञर्थे संचायां क् कश्च उः । (चिक्रुड्डी)
मत्स्यभेदे शब्दमात्रा

चिचिण्ड उ० चि-वा० इच्छ च युक् च । फलप्रधाने दृष्टे
भावप्र० । "चिचिण्डो वातपित्तघ्नः पथ्यो वक्रचिप्रदः ।
शोषिणोऽतिहितोऽप्येयः पटोलात् किञ्चिद्वनकः" तद्रुषा
उक्ताः ।

चिच्छिटिङ्ग उ० चीयते चि-कर्म्मणि क्तिप् चिदग्निः
तत्र चिटिं प्रेषणं गच्छति गम-उ पृषो० लृम् । कीट-
भेदे कीटशब्दे २०५८४० सुश्रुतवाक्यं दृश्यम् ।

चिच्छक्ति चिदेव शक्तिः । चैतन्ये संचेषगरीरकम्
"चिच्छक्तिः परमेस्वरस्य विमला चैतन्यमेवोच्यते" ।
"चिच्छक्तिरस्ति परमात्मनि तेन सोऽपि व्यक्तो जगत्सु
विदितोभवत्यकर्त्ता । कोऽन्यस्त्वया विरहितः प्रभ-
वत्यसृष्टिन् कर्तुं विवृत्तमपि सृष्टिदं स्वयत्तया"
देवीभागवतम् । "मायासदस्य चिच्छक्त्या चैतन्यं
स्थितमात्मनि" भाग० १।७।२४।

चिच्छायापत्ति स्त्री चिति दृष्ट्यादेः, बुद्ध्यादौ वा चिते
छाया प्रतिबिम्बः तस्या आपत्तिः । सांख्यमते १।चितौ
बुद्ध्यादेः प्रतिबिम्बप्राप्तौ वेदान्तिमते २।बुद्ध्यादौ चितः
प्रतिबिम्बनप्राप्तौ च । चित्प्रतिबिम्बस्वीकारश्च शोप-
पत्तिकः "अन्तःकरणस्य तदुल्लसितत्वाज्ञोद्भवदधि-
जातत्वम्" सां० सू० भाष्ये समर्थितस्तत्र वाक्यं १८५।
८६४० उक्तम् ततः शेषन्तु "ननु प्रतिबिम्बहेतुतया